

Kisangani vzw

Boyoma

Driemaandelijks Nieuwsblad van
Kisangani vzw

België-Belgique
P.B.-P.P.
3720 Kortesseem
BC1813

juli-augustus-september 2009
Afgiftekantoor : 3720 Kortesseem
P209455

Kisangani vzw, Bronstraat 31, 3722 Kortesseem

<http://www.kisangani.be/>

Nr 29

COLOFON

Boyoma
3-maandelijks nieuwsblad
nr 29 jaargang 8 2009
juli-aug.-sept. 2009
v.u. Hugo Gevaerts,
Bronstraat 31,
3722 Kortesseem
Kisangani vzw

Rurale Ontwikkeling in D.R.Kongo

Zetel en Kantoor:

Bronstraat 31,

3722 Kortesseem

tel. 011 37 65 80

e-mail info@kisangani.be

bank 235-0352426-37

IBAN BE 35 2350 3524 2637

BIC code GE BABE BB

Web: <http://www.kisangani.be/>

Redactieraad: Roger Huisman, Magda Nollet-Vermander, Rina Robben, Manja Scheuermann.

Foto's: Greet Boets, Frank Gevaerts, Hugo Gevaerts, Wouter Gevaerts, Manja Scheuermann

Dit kwartaalblad wordt verzonden aan geïnteresseerden. Indien u dit blad niet meer wenst te ontvangen, laat het ons dan weten.

Wie BOYOMA elektronisch wenst te ontvangen, kan dit melden aan: info@kisangani.be. Vermeldt of u ook de gedrukte versie wenst.

Uw persoonlijke gegevens worden in geen geval doorgegeven of verkocht aan derden. Indien u deze gegevens wenst te verwijderen uit de bestanden van Kisangani vzw, dan kunt u dit per e-mail of per post laten weten.

Contact Provincie Antwerpen

Alain Vandelannoote

Caronstraat 102, 2660 Hoboken

tel. 03 830 51 41

e-mail antwerpen@kisangani.be

Contact Brabant

Wouter en Rina Gevaerts-Robben

Bloemstraat 47, 3211 Binkom

tel. 016 63 25 58

e-mail brabant@kisangani.be

Contact Limburg

Hugo en Manja Gevaerts

Bronstraat 31, 3722 Kortesseem

tel. 011 37 65 80

e-mail limburg@kisangani.be

Contact Oost-Vlaanderen

Rik en Lut De Raedt-Van Laeken

Ten Ede 82, 9620 Erwetegem

tel. 09 360 82 47

e-mail oost-vlaanderen@kisangani.be

Contact West-Vlaanderen

Magda Nollet-Verrmander

Beversesteenweg 495, 8800 Roeselare

tel. 051 251901

e-mail west-vlaanderen@kisangani.be

Contacten: Kisangani

Dieudonné Upoki

e-mail ddupoki2@yahoo.fr

Pionus Katuala

e-mail pionuskatuala@gmail.com

Contact: Kinshasa

René Ngongo

e-mail renengongo2002@yahoo.fr

Boyoma wordt digitaal gedrukt bij
DigiKing bvba, Hasselt
www.digiking.be

WILLEM VERMANDERE
Moederziele Alleene
**in liedjes en vertelsels ter gedachtenis van
zijn vriend Erik Nollet**

zaterdag 31 oktober 2009 om 19u30
Godelievekerk, Gitsestraat, Roeselare

Erik was medestichter van Kisangani vzw.
Kisangani vzw viert dit jaar zijn 10 jarig jubileum.

© Willem Vermandere

kaarten in vvk 10 €, adk 12 €

vvk: Magda Nollet 051 25 19 01
              Grachtje 051 20 77 48
              Daniel Kindt 051 22 14 90

De opbrengst gaat naar Kisangani.

FISCAAL ATTEST

U krijgt een fiscaal attest voor
GIFTEN VANAF
€ 30,00.

U kunt uw gift ook doen via een maandelijks
permanente opdracht.

Voor giften gedaan in 2009 ontvangt u een fiscaal
attest in de loop van februari 2010.

U kunt daarvoor storten op de rekening van

Kisangani vzw
Bronstraat 31
3722 Kortesseem
rekening nr. 235-0352426-37
IBAN BE 35 2350 3524 2637
BIC code GE BA BE BB

ONS AANBOD

Voor geïnteresseerden kunnen wij altijd een boeiende avond of
namiddag verzorgen met voordracht en beelden over Kongo. Er
zijn vele onderwerpen mogelijk: geschiedenis, politiek, flora en
fauna en natuurlijk ontwikkelingshulp met onze projecten in Ki-
sangani. We kunnen dit doen in het hele land.

Inlichtingen: info@kisangani.be tel. 011 37 65 80

DIEPENBEEK

Maandag **30 november** en maandag **7 december** 2009

zijn we op de

Universiteit van Hasselt te Diepenbeek.

We staan met een stand op

de **Agora** van **10 tot 17 uur**

We stellen er onze projecten voor en we verkopen er
onze wenskaarten en Kongolees artisanat.

KISANGANI vzw

Rurale Ontwikkeling in D.R.Kongo

Bocht in de rivier

Kisangani is de hoofdplaats van de Oostprovincie in Kongo. De stad, gelegen aan "de bocht in de Kongo-rivier", lag tot voor kort enkele jaren helemaal afgezonderd van de buitenwereld. Na de oorlog van de jaren 2000 gaat het stilaan beter met de bevoorrading. De stad haalt haar voedsel uit de verre omgeving: de wekelijkse boot vanuit Kinshasa vaart nog niet regelmatig en de aanvoer vanuit het oosten per vrachtwagen komt sinds kort op gang. Op de markt is vlees voorhanden, veelal wild, zoals apen en antilopen, geboucaneeerd, half geroosterd. Dit vlees moet nu van ver komen omdat de dieren uit het bos in

de nabije omgeving al lang weggevangen zijn. Vlees van ter plaatse, gekweekte dieren, geiten, varkens en kippen, is zeer duur omdat er eigenlijk veel te weinig wordt gekweekt. Het telen van voedingsgewassen, behalve dan maniok, en het kweken van dieren is geen traditie in de evenaarsstreek. De mensen leven van de jacht, de visvangst en rondtrekkende landbouw na ontbossing met verbranding.

Door de groei van de bevolking rond Kisangani is die traditionele voedingswijze totaal ontoereikend geworden. Vis is zeer duur omdat hij steeds van verder op de stroom moet komen. De regio rond Kisangani is overbevestigd en de broed- en paaiplaatsen zijn vernield.

Als bron van zetmeel is er de alomtegenwoordige maniok. Dit is echter een zeer arm en eenzijdig voedsel. Maniok bevat nagenoeg geen eiwitten. De plaatselijke bevolking, de Bakumu, telen bijna uitsluitend ma-

niok. De rijst komt per fiets uit het binnenland. Vermits er nu bijna geen vervoer is, is die rijst schaars en duur. In en rond de stad hebben de bewoners velden aangelegd. Ze planten er maïs, bananen, boontjes en soja. De gronden zijn er echter arm en vlug uitgeput.

Zelf voedsel telen

De mensen zijn arm, de noden zijn groot. Met de academici van de Faculté des Sciences van de Universiteit van Kisangani, die we gevormd hebben en met wie we nu meer dan twintig jaar samenwerken, kunnen we iets aan die voedselvoorziening doen.

We willen op grotere schaal de bevolking aanmoedigen **zelf** meer voedingsgewassen te telen en dieren en vissen te kweken.

Samen met een tiental professoren en een twintigtal assistenten kunnen we de bevolking leren hoe aan groenbemesting te doen. Kunstmest is in Afrika, omwille van het vervoer, veel te duur.

Ook willen we de bevolking zaden en voedingsplanten geven die beter geschikt zijn. De medewerkers van de Faculteit zijn daar al jaren mee bezig. Zo telen ze ook betere variëteiten bananen, met nieuwere methoden in het laboratorium. Verder worden vruchtbomen als Treculia met eiwitrijke zaden en ook avocado, ananassen en natuurlijk de oliepalm massaal aangeplant.

We willen de kweek van kleinvee, konijnen, varkens en vissen bevorderen door de bevolking kuikens van aangepaste rassen, konijntjes, varkens en pootvis te bezorgen. Tot nu toe was er weinig kweek van konijnen in Kisangani. Varkens moeten worden gekweekt in omheiningen, zodat de mest kan dienen voor de velden. Voor ons is dat vanzelfsprekend, in tropisch Afrika is het niet evident.

De visteelt in Ngene Ngene, met vijvers waarvan de totale oppervlakte bijna twee hectaren bedraagt, kent veel navolging: in en rond de stad zijn talloze vijvers aangelegd. Het project zorgt voor pootvis.

In Djubu Djubu, een moerassige vallei midden in de stad, zijn er rijstvelden aangelegd. Dit is een succes: bevoeide rijst brengt drie maal meer op dan de droog geteelde rijst. De teelt van rijst en vis in dezelfde vijvers krijgt nu navolging door de bevolking.

Bijzondere aandacht is er voor

natuurbehoud, onder meer het reservaat in Masako (2000 ha primair woud) en de eilanden Kongolo en Mbiye (1000 ha primair woud). In dit verband hebben we contact opgenomen met de plaatselijke autoriteiten. Ons project besteedt momenteel ook aandacht aan de opvoeding van kinderen in verschillende dorpen rond Kisangani. De leraren van de scholen bezoeken de

realisaties van het project en samen met de leerlingen maken ze een demonstratieveld. De kinderen leren composteren en bemesten. Zo betrekken we ook de volwassen dorpsgenoten om samen verschillende voedingsgewassen te telen en varkens te kweken in omheiningen.

De Kongolese professoren en assistenten van de Faculté des Sciences begeleiden de werkzaamheden en treden als monitoren op. Ze volgen de teelten en de kweek en vangen de problemen op. Voor hun verplaatsingen hebben ze enkele moto's van het project en een terreinwagen.

Lange aanloop

Het agroforestry-project (akkerbosbouw) van de Faculté des Sciences in Kisangani loopt nu al ongeveer 20 jaar. Het project ontstond in 1988 uit het UTS project 14 (Universitaire Technische Samenwerking, 1976-1990). Dit samenwerkingsproject "Conservation de

la Nature" stond bekend als één van de beste in het toenmalige Zaïre. Een groot aantal beursstudenten hebben hun doctoraat afgelegd in Belgische universiteiten. Na hun studies zijn ze naar Kisangani teruggekeerd om daar aan de universiteit hoogleraar te worden. We hebben in Kisangani een goede ploeg gevormd, met wie we nu nog samenwerken. We hebben dit project samen met hen uitgewerkt.

In 1995 kregen we een 3H (Health, Hunger and Humanity) Grant Rotary-International project (108.000 \$ voor de duur van vier jaar).

In 1998 hebben we vanuit het toenmalige Limburgs Universitair Centrum (LUC) een Netwerk voor Rurale Ontwikkeling opgezet, met de hulp van de VLIR (Vlaamse Interuniversitaire Raad) en het DGOS (Directie Generaal Ontwikkelingssamenwerking), 300.000 euro voor de duur van 5 jaar (1998-2002). Hier in België hebben we in 1999 "Kisangani vzw" opgericht om dit project blijvend te ondersteunen.

We werken in Kisangani samen met een door de Faculteit Wetenschappen opgerichte ngo "ADIKIS". Er is daar nu ook een nieuwe generatie academici gevormd, die mee aan het project werken. We krijgen nu ook de steun van een Belgische ngo (de SLCD) die door het DGOS gefinancierd wordt.

Van landbouw tot lagere school

Akkerbosbouw

De traditionele cyclische of rondtrekkende landbouw na ontbossing en verbranding, is nog steeds de voornaamste methode van voedselwinning in de tropische streken. Deze tijdelijke rotatie van teelten, afgewisseld met lange perioden (van 8 tot 10 jaar) van braakliggend land met herstelling van de bodemvruchtbaarheid door de natuurlijke vegetatie, die spontaan na de teelten ontstaat, garandeerde sinds vele generaties een stabiele voedselproductie in de meeste tropische gebieden.

Sinds de laatste decennia nochtans, door socio-economische redenen, voornamelijk demografische, is er een diepgaande verandering bezig van deze traditionele productiemethoden. De bevolking neemt toe, voornamelijk rond de invalswegen van en in de grote centra. Door zeer intens gebruik van de beschikbare gronden degradeert de bodem en evolueert naar savanne en steppe (sahelizing). Deze graslanden zijn verloren voor de landbouw, zelfs spontane natuurlijke vegetatie die de bodem zou kunnen herstellen, treedt niet meer op.

In tropisch Afrika is de jaarlijkse aangroei van de bevolking 3 %. De bevolking van Kongo benadert nu reeds de 60 miljoen. Er blijft nauwelijks genoeg bebouwbare grond meer over die een traditionele rondtrekkende landbouw met lange braakliggende perioden mogelijk maken, zoals nu reeds het geval is in vele omliggende landen.

Om de toenemende voedsel-nood in de tropische streken te voldoen, zal steeds meer woud

moeten omgehakt worden, zodat het tropische regenwoud in reël gevaar komt in een niet zo ver afgelegen toekomst. De bosontginning voor de buitenlandse houtindustrie en voor het winnen van brandhout ten behoeve van de plaatselijke bevolking, verergert heel deze problematiek, al is ze dus niet de enige oorzaak van ontbossing.

Er wordt dus naar oplossingen gezocht.

Het project wil geïntegreerde landbouw bevorderen door de introductie bij de bevolking van nieuwe groenbemestingmethodes met hagen van onder meer *Leucaena*, *Flemingia*, *Acacia* en *Calliandra* tussen de teelten (agroforestry of akkerbosbouw). Vooral de struikvormige peulgewassen met kleine blaad-

jes uit de natuurlijke vegetatie zijn het meest geschikt om de bodem te herstellen. Hun wortels bevatten wortelknolletjes waarin bacteriën voorkomen, die de stikstof uit de lucht omzetten zodat de planten die kunnen gebruiken op plaatsen waar in de bodem geen natuurlijke nitraten meer voorkomen.

Als de bladeren door natuurlijke bladafval of door snoei op de grond terecht komen, kan dit ontbonden plantenmateriaal omgezet worden tot nitraten. Struiken met fijne blaadjes, met langdurige bloeiwijze, zijn dus aangewezen omdat de omzetting sneller kan gebeuren. Dit is een bacterieel proces. Deze nitraten herstellen de bodemvruchtbaarheid.

Het ligt in onze bedoeling allerlei dorpsgemeenschappen te helpen deze hagen aan te planten en het snoeien van de hagen op te volgen. Tijdig snoeien van de hagen en wieden is immers noodzakelijk.

Groenteteelt met compostering en bemesting

Deze agroforestry-methoden brengen stikstof in de bodem. We willen een geïntegreerd productiesysteem op punt stellen. Het gebruik van plantaardige en dierlijke landbouwafval zorgt voor het recycleren van voedingselementen en bevordert de vruchtbaarheid van arme gronden. Zo wordt composteren in verschillende bakken uit bamboe toegepast.

Zodra de tuinbedden genoeg verrijkt zijn, gaan we over tot het planten van teelten als tomaat, selder, aubergine, amarant en bieslook. Ook willen we het planten van meer eiwitrijke voedingsgewassen aanmoedigen, zoals soja, vinja-boontjes, aardnoten, maïs, enz.

Wisselbouw wordt toegepast om ziekten te voorkomen die opduiken door voortdurend dezelfde teelt te verbouwen op dezelfde plaats.

We streven naar een geïntegreerde landbouw, die teelten en kweek verenigt: het afval van de cultuurgewassen voedt de dieren; omgekeerd vormt dierlijke mest de grondstof om de bodem te verrijken met elementen zoals fosfor daar de akkerbosbouw enkel stikstof kan leveren.

Boomgaarden

Tussen de kweekbedden hebben we verschillende fruitbomen

aangeplant, zoals de Treculia, een boom met zeer eiwitrijke zaden die in het woud voorkomt, ook "cola"-bomen, avocado en papaja. Hiermee kunnen we de ondervoeding bestrijden en de omgeving herbebossen.

Op braakliggende terreinen rond de stad en op het eiland Mbiye worden plaatselijke boomsoorten aangeplant, die als bodemverrijker en als brandhout kunnen dienen, onder meer Albizia, Acacia, Miletia en Delonix.

Bananenteelt

Bananen vormen het basisvoedsel voor ongeveer alle tropische bevolkingsgroepen. Dit geldt

ook in Kongo. Naast de dessertbanaan heeft men de Plantainbanaan of kookbanaan.

We hebben totnogtoe meer dan 20.000 banaanscheuten geplant op de faculteit, in Ngene Ngene, in Simi Simi, in Masako en vooral op het eiland Mbiye. Sinds januari 2000 werden gemiddeld 3 ton bananen per jaar geoogst.

De in vitrocultuur kan de vraag uit de stad niet volgen. Deze

cultuur gaat uit van meristeeencellen (cellen uit de groeitop) die in petrischaaltjes met kunstmatige voedingsbodem, gekweekt worden. Op die manier kunnen honderden plantjes bekomen worden. Dit gebeurt in het laboratorium in Kisangani. Een uitwisseling van geselecteerd materiaal met andere stations in Afrika en elders laat toe verbeterde variëteiten te bekomen. Dit werk gebeurt in samenwerking met INIBAP (International Network for the Improvement of Bananas and Plantains) aan de KULeuven.

Rijstteelt

Midden in de stad, tussen de studentenhomes en een woonwijk, ligt de moerassige vallei van Djubu Djubu met een oppervlakte van 6 ha, waarvan 3 ha bebouwd is met rijst. Hier van behoort de helft tot de universiteit, de andere helft tot andere gemeenschappen.

Bevloeide rijst brengt drie maal meer op dan rijst die droog wordt geteeld. Deze rijstteelt

lukt zeer goed en wordt nu toegepast op de vele moerassige plaatsen in en rond de stad.

De rijst- met visteelt samen (rizi-piscicultuur) geeft volgende voordelen:

- de productie van vis en rijst op hetzelfde terrein, met dezelfde arbeidskrachten;
- de vissen eten algen, insecten en parasieten bijvoorbeeld muggenlarven (malaria) op;
- de pollen van de rijstbloemen en het plankton rond het verwelkt plantenmateriaal is voedsel voor de vissen;
- de moerassen worden in cultuur gebracht;
- het voorkomen van diefstal met werpnetten;
- gemeenschappelijk beheer en begeleiding.

Deze teelt wordt nu in Djubu Djubu toegepast. Er werden 20

vijvers van 20m op 50m manueel uitgegraven. Het project verschaft de mensen laarzen want het gevaar van bilharziose is groot (lever- en blaasinfectie veroorzaakt door een zuigworm *Schistosoma* die in zoet water voorkomt).

Hoenderkweek

In Kongo is het hoogst ongebruikelijk om hoenders te kweken in hokken, laat staan deze dieren te voeden. Nochtans zou dit een oplossing zijn in de steden.

Eieren van hennen worden uitgebroed. Het ligt in de bedoeling betere soorten kuikens aan de bevolking te verkopen. De lokale kale-nek-hen wordt gekruist met grotere rassen uit het oosten van het land. De volwas-

sen hanen en hennen die niet geschikt zijn om te kweken, worden verkocht. Deze kweek slaat moeilijk aan bij de bevolking. De lokale kip scharrelt overal rond.

Kleinwild in Kisangani: Konijnen

Het woud rond Kisangani wordt meer en meer bedreigd. De druk van de jacht op de wilde dieren is zo hoog, dat deze niet meer voorkomen in een straal van een honderdtal km rond de

stad. Nochtans eet de lokale bevolking veel/graag klein wild. Er werd daarom gedacht aan de kweek van de rietrat (*Trynomys swinderianus*).

Omdat deze kweek niet volstaat om aan de behoefte te voldoen (1 à 2 jongen per jaar) zijn we begonnen met konijnen. Deze kweek is weinig bekend bij de bevolking in Kisangani. De dieren zitten in zelfgemaakte hokken van bamboe. Deze kweek wordt vooral aan scholen aangeleerd maar ook aan dorpelingen. Vele families die (bamboe)hokken maken volgens onze voorbeelden krijgen enkele konijnen om de kweek te starten. Bij de konijnen was er op een bepaald moment een hoge sterfte bij gebrek aan medicamenten. Op dit moment ko-

men er regelmatig medicijnen vanuit het oosten van het land (ingevoerd uit Uganda) en worden de kleine dieren ingeënt.

Varkenskweek

De varkensweek werd opgestart in 2002. Deze kweek is zeer lonend en geeft meer perspectieven. We hebben meer dan 100 dieren in de stallen op de faculteit en een 50-tal op de andere locaties. Hier leren we de bevolking aan om varkens in omheiningen te plaatsen. Zo kan men de mest recupereren om de velden te verrijken.

Families die varkenshokken bouwen uit plaatselijk materiaal krijgen een gedekte zeug om zelf de varkensweek te starten. In 2007 was er varkenspest in

Kisangani. Door strenge voorzorgsmaatregelen is de kweek op de Faculteit en in Masako niet getroffen.

Visteelt

Het visteeltstation in Ngene Ngene dateert van de koloniale periode. De vijvers waren echter vervallen en dichtgegroeid. In de jaren 80 waren we begonnen om ze terug functioneel te maken. In 1990 zijn deze werken stil gevallen. Hier wordt nu verder aan gewerkt. De verantwoordelijke van de visteelt heeft een stage gevolgd in het visteeltstation in Butare (Rwanda).

De infrastructuurwerken zijn nu ten einde. Verschillende vijvers

zijn verder uitgediept en de bodem is aangepast zodat de vijvers volledig droog gemaakt kunnen worden. Dit is nodig om de vijvers enkele dagen in volle zon steriel te kunnen maken.

Metselwerk werd uitgevoerd om het kanalsysteem te herstellen en aan te passen. Ook werd er een afvoerkanaal uitgegraven dat de rivier omleidt. Bij hevige regenval is dit noodzakelijk omdat overstrooming de dijken aantast en veel vis en voedsel verloren gaat. Twintig vijvers staan nu onder water. Op regelmatige tijdstippen worden de vijvers leeg gemaakt.

De Clarias of katvis is vanouds zeer gewaardeerd bij de inlandse bevolking. De kweek ervan stuit op grote problemen: de vis reproduceert zich niet in artificiële vijvers.. Bij de kweek van de Tilapia stelt zich een tegengesteld probleem: de vissen reproduceren zich ver onder het normaal commercialiseerbaar gewicht. Voor beide problemen

zijn tegenwoordig oplossingen gevonden. De Tilapia houdt men steriel of kan men de geslachten scheiden na kweek in pootvijvers. Bij de katvis kan men op een eenvoudige manier de reproductie stimuleren.

Eiland Mbiye

Even stroomopwaarts van de stad ligt het eiland Mbiye. Het is 17 km lang en 4 km breed. Het noordwestelijke deel is kaal gekapt en er liggen enkele dorpen langs de oever. Op het zuidoostelijk gedeelte bevindt zich nog oorspronkelijk evenaarswoud. Dit woud willen we bewaren. Hiervoor hebben we de steun van de autoriteiten van de stad.

Om toezicht te houden op het behoud van het woud zijn er

bospaden aangelegd. De circulaire paden, 1 à 2 m breed, hebben een gezamenlijke lengte van 16 km. Deze worden doorkruist door longitudinale (6 km) en transversale (9 km) paden met een breedte van 1 m. Omheen het woud werden een duizendtal boompjes aangeplant. Deze vormen een bufferzone. Vier boswachters staan in voor het toezicht. Werkbezoeken door verschillende autoriteiten zijn voorzien op regelmatige tijdstippen. Ook houden we besprekingen met de lokale bevolking.

In de verschillende dorpen op het eiland (Batiabetua in het westen en Puku in het oosten) leren we de bewoners de agroforestry-methoden aan, dit zijn landbouwmethodes met groenbemesting. Er worden ook varkens gekweekt in een omheining zo kan varkensmest gebruikt worden voor op de velden.

We willen de mensen bewijzen dat ze er voedsel kunnen winnen zonder dat ze heel het woud moeten omhakken. Het project op het eiland is een voorbeeld

van een rurale ontwikkeling met behoud van de natuur.

Het landelijk schooltje in het dorp Batiamaduka

Gelegen op 15 km op de weg Kisangani-Buta vormt de lagere school van Batiamaduka een landelijke school van de stad Kisangani. Het doel bij deze lagere school is de vorming en de bewustmaking van de kinderen rond het milieu: educatie door een voorbeeld.

Bij het begin van het schooljaar 2003 schommelde het aantal leerlingen rond de honderd. Bij het begin van het schooljaar 2003-2004 hebben we materiaal gegeven: voor de kinderen schriften en stylo's, en aan heel de school krijt, bordvegers en

bordverf. Eén week na dit gebaar is het aantal leerlingen gestegen tot 400, de school herleeft.

Dank zij de effectieve participatie van leraren en leerlingen hebben we een modelveld van één hectare verwezenlijkt. Dit veld ligt vlak achter de school, op voorheen braakliggende, arme grond. Met deze actie willen we de leerlingen tonen dat men zelfs arme grond weer vruchtbaar kan maken door composteren met organisch- en huisafval, met mest van dieren en door aanplanten van hagen

voor groenbemesting. Hier is ook een varkensstal gebouwd. We overwegen ook de kweek van konijnen.

We willen de bevolking bewijzen dat het mogelijk is om de velden dichterbij hun woningen te brengen, in tegenstelling tot de gewoonte van veel boeren om hun velden ver van het dorp, midden in het woud aan te leggen. Het veld van de school is omgeven door prikkeldraad om rondlopende geiten en varkens op een

afstand te houden. Het vrij rondlopen van huisdieren in het dorp is ook een reden die de dorpeelingen ertoe brengt om hun velden ver van de woningen te maken, vandaar een nefaste continue ontbossing.

Een schoolcomité dat bestaat uit

leerlingen, leraren, het schoolhoofd en het dorpshef beheren dit schoolveld. Ook de ouders van de kinderen worden erbij betrokken. De opbrengst van deze landbouw zal de schoolactiviteiten steunen. De leerlingen, de leraren, de directeur, het dorpshef, de ouders en de leden van de faculteit werken samen om te produceren op school en op deze manier het ecologische inzicht te ontwikkelen, met het behoud van de natuurlijke rijkdom.

Deze steun aan de school komt heel het dorp ten goede en zal zeker navolging krijgen.

In 2008 is er een volgende actie ondernomen. In samenwerking met de SLCD (een Belgische ngo) wordt er nu een voltijdse monitor betaald. Intussen blijven de vroegere medewerkers ook betrokken. Er werden enquêtes gehouden onder de dorpingen. De samenwerking is nu intensiever geworden. De monitor begeleidt de dorpingen bij de akkerbosbouw. De families die zelf zorgen voor een varkensstal en/of konijnenhokken krijgen een varkenszeug en varkensbeer en/of een ramelaar (mannetjes konijn) en twee wijfjes-konijnen. Zo kunnen ze starten met de kweek. Zodra de eerste jongen groter zijn moeten deze families enkele dieren afstaan aan andere families, die zo ook kunnen starten.

Het landelijk schooltje in het dorp Masako

Gelegen op 15 km op de oude weg Kisangani-Buta ligt Masa-

ko, een dorp bij een natuurreserveaat waar de mensen van de faculteit al vele jaren werken. Hier werd met de steun van Pierre Godfroid en van de B.T.S. (Belgische Technische Samenwerking), een lagere school gebouwd. De kinderen van het dorp kunnen nu naar school gaan.

Ook hier is een demonstratieveld aangelegd. Er is een varkensstal gebouwd in lokaal materiaal. De ouders van de kinderen worden hier ook bij betrokken, net zoals in Batiamaduka. In Masako zijn we al jaren met akkerbosbouw bezig. Door de school en hun onderwijzers hopen we dit intensiever te kunnen doen. In Masako is het al enkele jaren gelukt om de gewone dorpsbewoner te interesseren voor de visteelt. Er is een

groep dorpingen gevormd die vis kweekt voor eigen gebruik en voor verkoop.

De school heeft in Masako nog een ander positief gevolg: volwassenen vooral vrouwen en niet alleen jonge vrouwen hebben gevraagd te leren lezen en schrijven. Ze krijgen nu regelmatig les. De vraag is volledig van henzelf gekomen. Dit volwassenenonderwijs helpt het dorp echt te ontwikkelen.

Verdere vulgarisatie

Naast deze activiteiten werken we ook met enkelingen, mensen die een bedrijf willen opstarten. We vermelden hier de vijvers van Mr Dechaux midden in de stad, en de plantage en vijvers van Mr Djasia op linkeroever. Belangrijk is ook dat het project werk verschaft aan meer dan honderd arbeiders. Dit is belangrijk in een stad als Kisangani waar heel weinig werkgelegenheid is. Deze arbeiders hebben een gezin, dit wil zeggen dat het project naast alle voorgaande activiteiten instaat voor het welzijn van meer dan hon-

derd gezinnen.

Wat willen we bereiken?

Dat de bevolking zich beter zal voeden. Daardoor verbetert hun gezondheid en ze voelen zich beter.

Zij zullen het woud beschermen dank zij een rationele en duurzame ontginning.

Van uit de Faculté des Sciences tonen we een voorbeeld van ontwikkeling gesteund op een doordacht beheer van de bodem.

Voor hen die er meer over willen weten!

U leest regelmatig onze Boyoma, u wil misschien het nieuws uit Kongo beter kunnen volgen?

Er zijn verschillende interessante websites:

Congoforum

<http://www.congoforum.be/ndl/>

monuc Monuc: de Uno in de D.R.Kongo
http://www.monuc.org/RSS/monuc_rss_Fr.xml

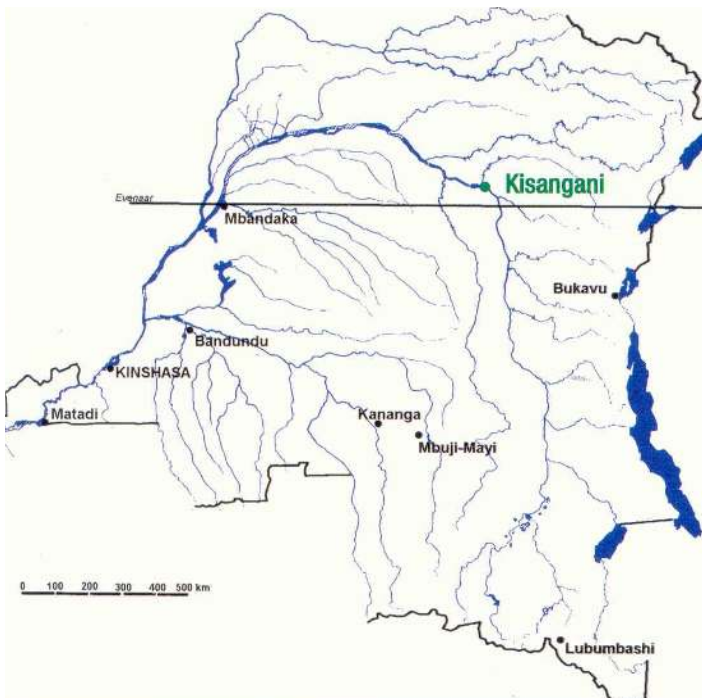
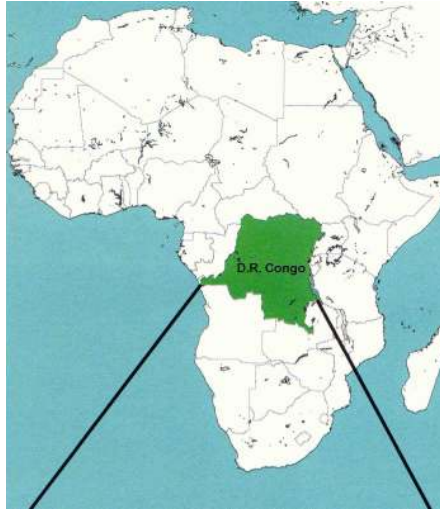
Radio Okapi

<http://www.radiookapi.net/>

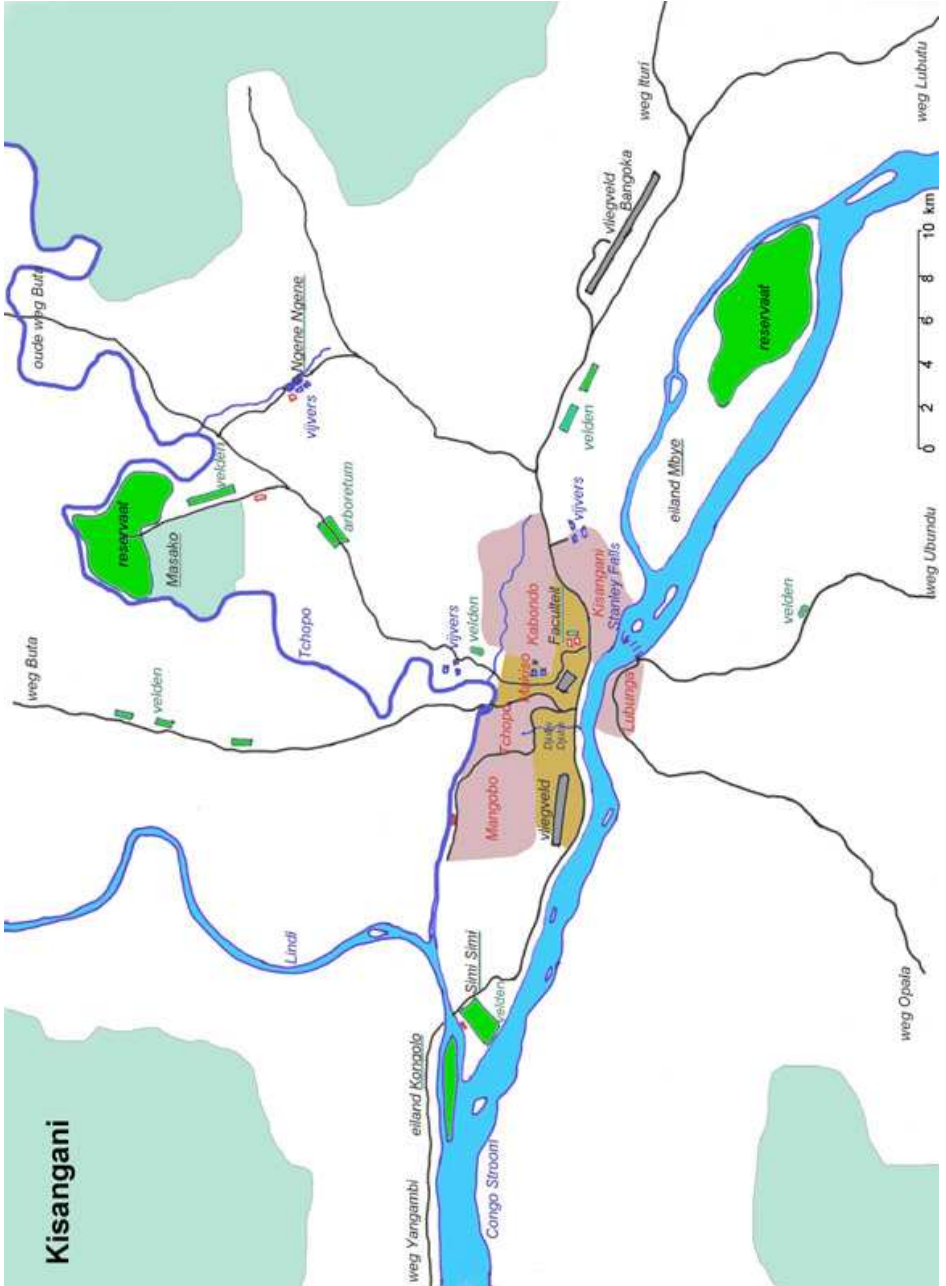

Syfia Grands Lacs

<http://www.syfia-grands-lacs.info/>

Kisangani

onze projecten in Kisangani krijgen steun van

VELE SCHENKERS

Rotary Club
BILZEN-
ALDEN BIESEN

P. GODFROID

LEYSEN HUMANITAS

R.C. Asse
R.C. Borgloon
R.C. Genk-Staelen
R.C. Genk
R.C. Lanaken-Maasland
R.C. Maaseik
R.C. Maasland-Lanklaar
R.C. Siegen Schloss

LOTUS BAKERIES nv

Lions Club Hasselt